6.6.2017

Ohjaamo Espoon lausunto eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostolle
VNS 4/2017 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2018–2021

Teema: JTS ja erityisesti syrjäytymisen estäminen – mitä vielä pitäisi tehdä nuorten toimettomuuden ja syrjäytymisen vähentämiseksi?

Ohjaamo Espoo kiittää sivistys- ja tiedejaostoa mahdollisuudesta antaa lausunto, joka koskee valtioneuvoston selontekoa julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2018–2021. Haluamme nostaa esille niitä seikkoja, joita olemme havainneet nuorten ohjaustyössä sekä sitä laaja-alaista kehitystyötä, jota Espoossa parhaillaan tehdään nuorten palveluiden parantamiseksi.

Lausunnon pääkohdat:

- Monialaisuuden turvaaminen Ohjaamoissa myös hankekauden jälkeen on todella tärkeää. On myös olennaista, että asiantuntijat ovat käytettävissä saman katon alla.
- Monella vastavalmistuneella nuorella on varsin heikot työelämävalmiudet: työnhakutaidoissa ja oman osaamisen tunnistamisessa on puutteita. Ulkomaalaistausta ja kielelliset vaikeudet saattavat heikentää tilannetta entisestään. Nuorille pitää olla saatavana henkilökohtaista ohjausta ja neuvontaa, pelkkä verkkoasiointi ei riitä.
- Erilaisten elämänhallinnan haasteiden kanssa kamppailevalle nuorelle tarvittaisiin työkokeilun ja kuntouttavan työtoiminnan välille sijoittuva toimintamuoto, jossa olisi vahva valmennuksellinen ote. Siihen pitäisi olla pääsy huolimatta siitä, mikä on nuoren ns. status (työtön työnhakija, kuntoutustuella oleva, opiskelija). Myös mielenterveyssyistä opintonsa tilapäisesti keskeyttäneille tulisi olla tarjolla mahdollisuus työkokeiluun tai kuntoutukseen.
- Opinto-ohjausta ja tukea ammatinvalintaan tulisi olla tarjolla myös koulutuksen ulkopuolella oleville nuorille. Koulutuskokeiluita tulisi helpottaa, jotta nuorilla olisi mahdollisuus tutustua eri koulutuksiin ennen hakua.
- Opinnollistamisen kehittäminen: osaamista pitää kyetä tunnistamaan ja tunnustamaan paremmin, jotta myös oppilaitosten ulkopuolella työelämässä, työpajalla tai harrastuksissa hankittu osaaminen voidaan muuttaa osasuorituksiksi.
- Matalan kynnyksen mielenterveyspalveluiden riittävyyttä ja saatavuutta on parannettava.
- Nuorten itsetunnon ja sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseen tulee panostaa kaikilla kouluasteilla.
- Jo peruskoulun puolella pitäisi antaa entistä enemmän tukea niille oppilaille, jotka eivät pärjää ns. normaaliopetuksen mukana, koska heikko pohja heijastuu vääjäämättä jatko-opiskeluihin ja elämänhallintaan ylipäätään.
- Ohjaamo Espoo on huolissaan riittävän rahoituksen takaamisesta Ohjaamotoiminnan vakiinnuttamiseen hankekauden jälkeen. Nyt myönnetyt 5 milj. euroa on koko Suomen mittakaavassa hyvin vähän.

Ohjaamo Espoo – Navigatorn Esbo, käyntiosoite: Lintuvaarantie 2, 02650 Espoo
p. 040 1267 513, s-posti: info@ohjaamoespoo.fi

6.6.2017

Monialaisuus ja matala kynnys Ohjaamossa

Ohjaamon toiminnassa tärkeimpiä tekijöitä ovat monialaisuus, moniammatillisuus ja matala kynnys. Nuorten tilanteet ovat usein monimutkaisia ja niiden ratkaisua nopeuttaa se, että Ohjaamossa on monen eri alan asiantuntijoita käytettävissä saman tien. Ideana on, että palvelut kootaan nuoren ympärille, eikä hänen tarvitse juosta monessa eri paikassa. Samalla käynnillä voi tehdä työhakemuksen, selvittää asioita te-toimiston asiantuntijan kanssa ja kysyä neuvoa Kela-tukiin liittyen. Palvelun matala kynnys tarkoittaa Ohjaamossa sitä, että palvelusta löytyy tietoa eri lähteistä, se on keskeisellä paikalla helposti löydettävissä, ajanvarausta ei tarvita, yhteydenotto-kanavia on useita ja aukioloajat ovat suhteellisen laajat.

Edellä mainitut asiat ovat yhteisiä kaikille Ohjaamoille ympäri Suomea ja muodostavat Ohjaamon toimintamallin kulmakiven. Sen takia nyt myönnetty 5 miljoonan euron rahoitus Ohjaamotoiminnan vakiinnuttamiseen ei todennäköisesti tule riittämään monialaisten palveluiden ylläpitoon ja jatkokehittämiseen.

Ohjaamotoiminnassa tehtyjä kriittisiä havaintoja eri ilmiöistä ja palveluiden tarpeesta

Ohjaamo Helsingissä on tehty asiakastyön laadullista raportointia sosiaalisen raportoinnin avulla. Nostamme tästä raportista (Työn alla Ohjaamo Helsinki) esiin muutamia seikkoja, joita olemme havainneet myös työssämme Espoossa. Nämä ovat asioita, jotka vaikuttavat nuoren elämään hyvin merkittävästi ja toimivat esteinä tai hidasteina nuoren jatkopolulla opintoihin tai työelämään.

Nuorten työelämävalmiudet ja työpaikkojen vaatimukset eivät kohtaa. Monella vastavalmistuneella nuorella on varsin heikot työelämävalmiudet: työnhakutaidoissa ja oman osaamisen tunnistamisessa on puutteita. Haasteita voi olla myös muilla elämänalueilla. Ulkomaalaistausta ja kielelliset vaikeudet saattavat heikentää tilannetta entisestään. Nämä nuoret tarvitsevat pitkäkestoista, henkilökohtaista ja monialaista tukea työmarkkinoille päästäkseen. Verkkoasiointi ei toimi näiden nuorten kohdalla.

Nuorille pitäisi olla tarjolla myös sellaisia työpaikkoja, joihin päästäkseen ei tarvitse olla monen vuoden kokemusta tai täyttää monia vaatimuksia. Erilaisten elämänhallinnan haasteiden kanssa kamppailevalle nuorelle tarvittaisiin työkokeilun ja kuntouttavan työtoiminnan välille sijoittuva toimintamuoto, jossa olisi vahva valmennuksellinen ote. Siihen pitäisi olla pääsy huolimatta siitä, mikä on nuoren ns. status (työtön työnhakija, kuntoutustuella oleva, opiskelija jne).

Opinto-ohjausta ja tukea ammatinvalintaan on saatavana vain oppilaitoksessa kirjoilla oleville nuorille. Koulutuksen ulkopuolella olevat nuoret kaipaavat kuitenkin henkilökohtaista tukea alan valitsemiseen ja tietoa eri vaihtoehdoista. Jos nuorella on taustalla lukuisia keskeytyneitä opintoja ja/tai opiskelukunto on muuten rajoittunut, tulisi nuoren statuksesta riippumatta olla tarjolla

mahdollisuus tutustua kiinnostavaan ammattialaan joko oppilaitoksessa, työpaikalla tai koulutuskokeilun avulla. Mielenterveyssyistä opintonsa väliaikaisesti keskeyttäneillä tulisi olla mahdollisuus työkokeiluun tai kuntoutukseen ilman, että opiskelupaikasta tarvitsee luopua.

Tarjolla tulee olla myös enemmän erilaisia koulutusväyliä, esim. osatutkinnot, VALMA (=ammattiopintoihin valmentava koulutus) ja NAO (=nuorten aikuisten osaamisohjelma) -koulutukset ovat tärkeitä. Tutkintoon johtavassa koulutuksessa tulisi mahdollistaa erilaisia oppimisympäristöjä ja pienryhmiä, joissa nuorta voidaan tukea paremmin. Lisäksi osaamista pitää kyetä tunnistamaan ja tunnustamaan paremmin, jotta myös oppilaitosten ulkopuolella työelämässä, työpajalla tai harrastuksissa hankittu osaaminen voidaan muuttaa osasuorituksiksi. Opinnollistamista tulee kehittää edelleen.

Matalan kynnyksen mielenterveyspalveluita ei ole riittävästi ja tarpeeksi nopeasti saatavana. Mielenterveyspalveluihin hakeutuessa nuorella pitäisi olla kykyä ja voimavaroja perustella palveluiden tarve, muuten nuori voidaan ohittaa “liian hyväkuntoisena”. Tutkimusten ja terapian saatavuutta ja oikea-aikaisuutta pitäisi parantaa, puolen vuoden odotusaika esim. oikeanlaiseen terapiaan on nuorelle liian pitkä.

Ajatus sosiaalisesta toimintakyvystä sisältää sosiaalisen verkoston ja tuen, sosiaalisen aktiivisuuden ja osallistumisen sekä yksinäisyyden kokemuksen. Nuorten sosiaalista toimintakykyä tulisi tukea myös heidän työkykynsä ja työllistymisensä näkökulmasta. Ohjaamossa osallisuuden vahvistamista voidaan tukea erilaisilla vertaisryhmillä ja auttamalla nuoria löytämään vapaa-aikaansa mielekästä sisältöä. Myös Ohjaamon kanssa yhteistyötä tekevillä järjestöillä on tässä tärkeä rooli.

Espoossa kehitetty uusi palvelukokonaisuus

Hankekautena 2015–2018 Ohjaamo Espoossa on käytettävissä työnhaun asiantuntija, koulutuksen asiantuntija, hyvinvoinnin asiantuntija, asumiskoordinaattori, sosiaaliohjaaja, nuorisonohjaaja, sairaanhoitaja ja lisäksi te-palveluista (ammatinvalinnan) psykologi ja te-asiantuntija.

Espoossa on vuodesta 2016 alkaen kehitetty laajaa ja useat toimijat yhdistävää yhden luukun periaatteella toimivaa palvelukokonaisuutta, joka palvelee kaikkia alle 30-vuotiaita espoolaisia nuoria. Palveluiden tuottajia ja ydintoimijoita ovat Ohjaamo Espoon lisäksi Espoon kaupungin aikuissosiaalityö ja nuorisopalvelut (ml. etsivä nuorisotyö ja Tajua mut! -toimintamalli), Omnian hakeutumispalvelut InfoOmnia, Monik ry:n URAX-hanke, Omnian Nuorten työpajat, Espoon Tyttöjen talo sekä Vamos Espoo. Näiden lisäksi mukana ovat Espoon kaupungin oppilas- ja opiskelijahuolto, lastensuojelu sekä ruotsin- ja suomenkielinen lukio – ydintoimijoilla on 65 asiantuntijaa ja yhteensä mukana on 100 asiantuntijaa.

6.6.2017

Nuorten ohjaukset Ohjaamo Espoossa lukujen valossa

Vuonna 2016 Ohjaamo Espoossa kohdattiin yksilö- ja ryhmäasiakkaita yhteensä 4263 kertaa. Näistä 54 % oli miehiä. Asiakkaista 64 % oli 18–24 vuotiaita, 19 % 25–29 vuotiaita, 4 % 16–17 vuotiaita ja 13 % ei ole ilmoittanut ikäänsä. Asiointien aihealueet selviävät alla olevasta kuviosta.

Ajanvarauksella tapahtuvassa pidempikestoisessa ohjauksessa oli 726 nuorta vuonna 2016. Näistä naisia oli 45 % ja ulkomaalaistaustaisia 31 %. Ohjausasiakkuuksista 556 päättyi vuonna 2016. Näistä työuralle (mukaan lukien työkokeilut) ohjattiin 67 %, koulutukseen 13 %, ja loput jakaantuvat eri syiden mukaan (mm. saanut asunnon, ohjattu terveydenhoitoon/ kuntoutukseen, asiakas päättänyt ohjauksen itse).

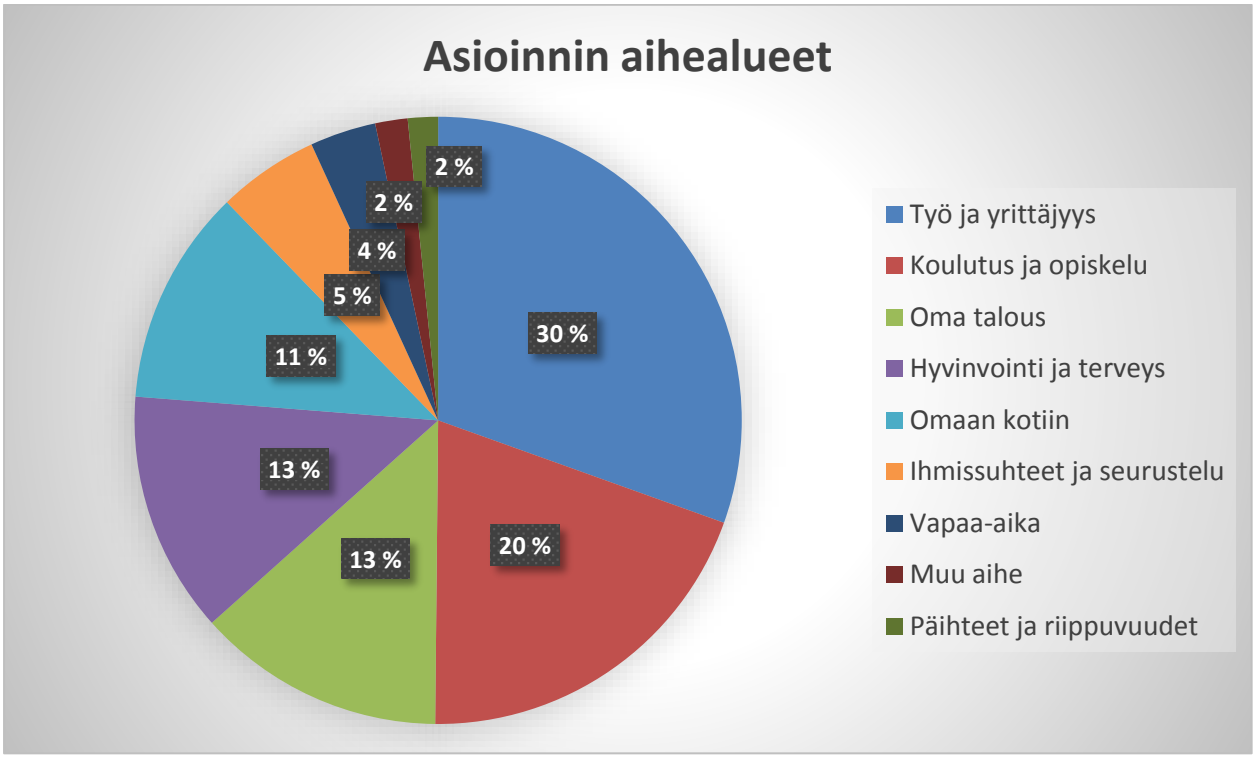

Lopuksi

Me Ohjaamo Espoon työntekijät, jotka olemme olleet kehittämässä tätä uutta toimintamallia nyt noin kahden vuoden ajan, toivomme, että hankekauden jälkeen Ohjaamomallia voidaan edelleen jatkokehittää, eikä rahanpuutteen takia tarvitse luopua Ohjaamon toimintamallin tärkeimmistä kulmakivistä. Emme kuitenkaan tee työtä nuorten hyväksi yksin, vaan yhtälailla tärkeässä

asemassa on muu verkosto, johon kuuluu sekä kunnallisia toimijoita että kolmannen sektorin järjestöjä. Sen takia pidämme tärkeänä, että Ohjaamon rahoituksen turvaamisen lisäksi kiinnitetään huomiota muihin tässä lausunnossa esiin nostamiimme seikkoihin. Vain yhteistyöllä voimme saavuttaa parhaan lopputuloksen nuorten kannalta.

Espoossa 6.6.2017

Nora Karttunen
asiantuntija koulutusasiat

Tomi Korhonen
asiantuntija arjen hallinta ja työllistyminen

sekä koko Ohjaamo Espoon tiimi